

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ: ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ПИТАННЯ

ДІКАНЬ Л. В., ДЕЙНЕКО Є. В.

УДК 641.23

Дікань Л. В., Дейнеко Є. В. Організація внутрішнього контролю в бюджетній установі: прикладний аспект питання

Доведено актуальність та необхідність організації внутрішнього контролю в бюджетних установах. Графічно зображено загальну побудову організації внутрішнього контролю в бюджетних установах. Запропоновано та обґрунтовано модель організації внутрішнього контролю в бюджетних установах. При цьому доведено, що ключовими принципами при організації внутрішнього контролю в бюджетних установах є принципи економності та ефективності. До того ж, принцип економності пов'язаний із визначенням оптимальної чисельності та найбільш доцільного складу відділу внутрішнього контролю в бюджетній установі. За допомогою економіко-математичних методів розраховано оптимальну чисельність та кадровий склад такого відділу. Зроблено висновок, що до складу відділу внутрішнього контролю бюджетної установи слід включити 2 працівника третього типу контролерів і 2 працівника п'ятого типу контролерів, перший, другий та четвертий типи контролерів не доцільно включати до відділу. При цьому фонд заробітної плати буде мінімальний – у розмірі 6800 грн у місяць.

Ключові слова: внутрішній контроль, державний фінансовий контроль, відділ внутрішнього контролю, оптимізаційна задача.

Рис.: 3. **Формул:** 2. **Бібл.:** 18.

Дікань Лариса Василівна – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри, кафедра контролю та аудиту, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: hneu_audit09@mail.ru

Дейнеко Євген Валерійович – аспірант, кафедра контролю і аудиту, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: hneu_audit09@mail.ru

УДК 641.23

Дікань Л. В., Дейнеко Е. В. Организация внутреннего контроля в бюджетном учреждении: прикладной аспект вопроса

Доказана актуальность и необходимость организации внутреннего контроля в бюджетных учреждениях. Графически изображено общее построение организации внутреннего контроля в бюджетных учреждениях. Предложена и обоснована модель организации внутреннего контроля в бюджетных учреждениях. При этом доказано, что ключевыми принципами при организации внутреннего контроля в бюджетных учреждениях являются принципы экономности и эффективности. К тому же, принцип экономности связан с определением оптимальной численности и наиболее целесообразного состава отдела внутреннего контроля в бюджетном учреждении. С помощью экономико-математических методов рассчитана оптимальная численность и кадровый состав такого отдела. Сделан вывод, что в состав отдела внутреннего контроля бюджетного учреждения следует включить 2 работника третьего типа контроллеров и 2 работника пятого типа контроллеров, первый, второй и четвертый типы контроллеров не целесообразно включать в отдел. При этом фонд заработной платы будет минимальный – в размере 6800 грн в месяц.

Ключевые слова: внутренний контроль, государственный финансовый контроль, отдел внутреннего контроля, оптимизационная задача.

Рис.: 3. **Формул:** 2. **Библ.:** 18.

Дікань Лариса Васильевна – кандидат экономических наук, профессор, заведующий кафедрой, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: hneu_audit09@mail.ru

Дейнеко Евгений Валерьевич – аспирант, кафедра контроля и аудита, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: hneu_audit09@mail.ru

UDC 641.23

Dikan L. V., Deyneko Y. V. Organisation of Internal Control in a Budget Institution: Applied Aspect

The article proves urgency and necessity of organisation of internal control in budget institutions. It graphically depicts a general structure of the organisation of internal control in budget institutions. It offers and substantiates a model of organisation of internal control in budget institutions. It proves that the key principles of organisation of internal control in budget institutions are principles of effectiveness and efficiency. Moreover, the effectiveness principle is connected with identification of an optimal number and the most expedient composition of the internal control department in a budget institution. Using economic and mathematical methods, the article calculates an optimal number and composition of such a department. It makes a conclusion that the internal control department of a budget institution should include 2 controllers of the third type and 2 controllers of the fifth type, while it is not expedient to include controllers of the first, second and fourth types. Besides, the wages fund should be minimal – UAH 6,800 per month.

Key words: internal control, state financial control, internal control department, optimisation task.

Pic.: 3. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 18.

Dikan Larysa V. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Control and Audit, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: hneu_audit09@mail.ru

Deyneko Yevgen V. – Postgraduate Student, Department of Control and Audit, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: hneu_audit09@mail.ru

Необхідність організації внутрішнього контролю в бюджетних установах не викликає сумніву не тільки через законодавчо закріплену необхідність реалізації Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, але й через усвідомлення потреби в здійсненні ефективного внутрішнього

контролю за витрачанням бюджетних коштів. Поряд із цим будь-які напрацювання прикладного характеру в цій сфері відсутні, і тому в межах даного дослідження зроблено спробу запропонувати власну модель організації внутрішнього контролю в бюджетній установі та розробити пропозиції щодо обґрунтування оптималь-

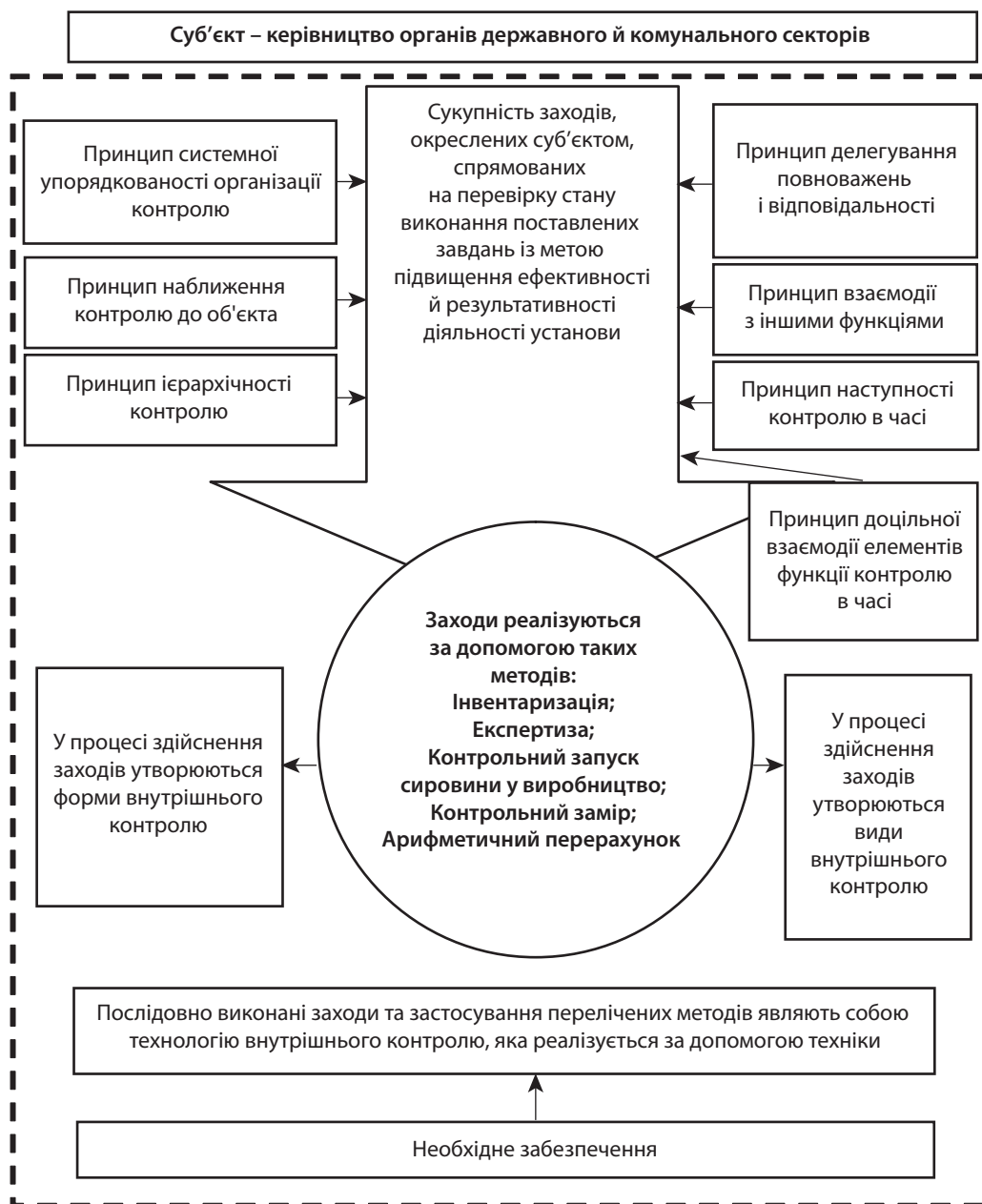

Рис. 1. Загальна побудова організації внутрішнього контролю

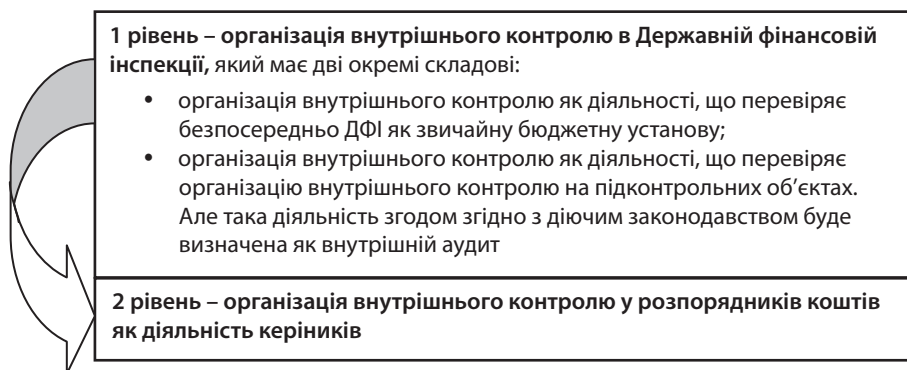

Рис. 2. Рівні організації внутрішнього контролю (виокремлено авторами)

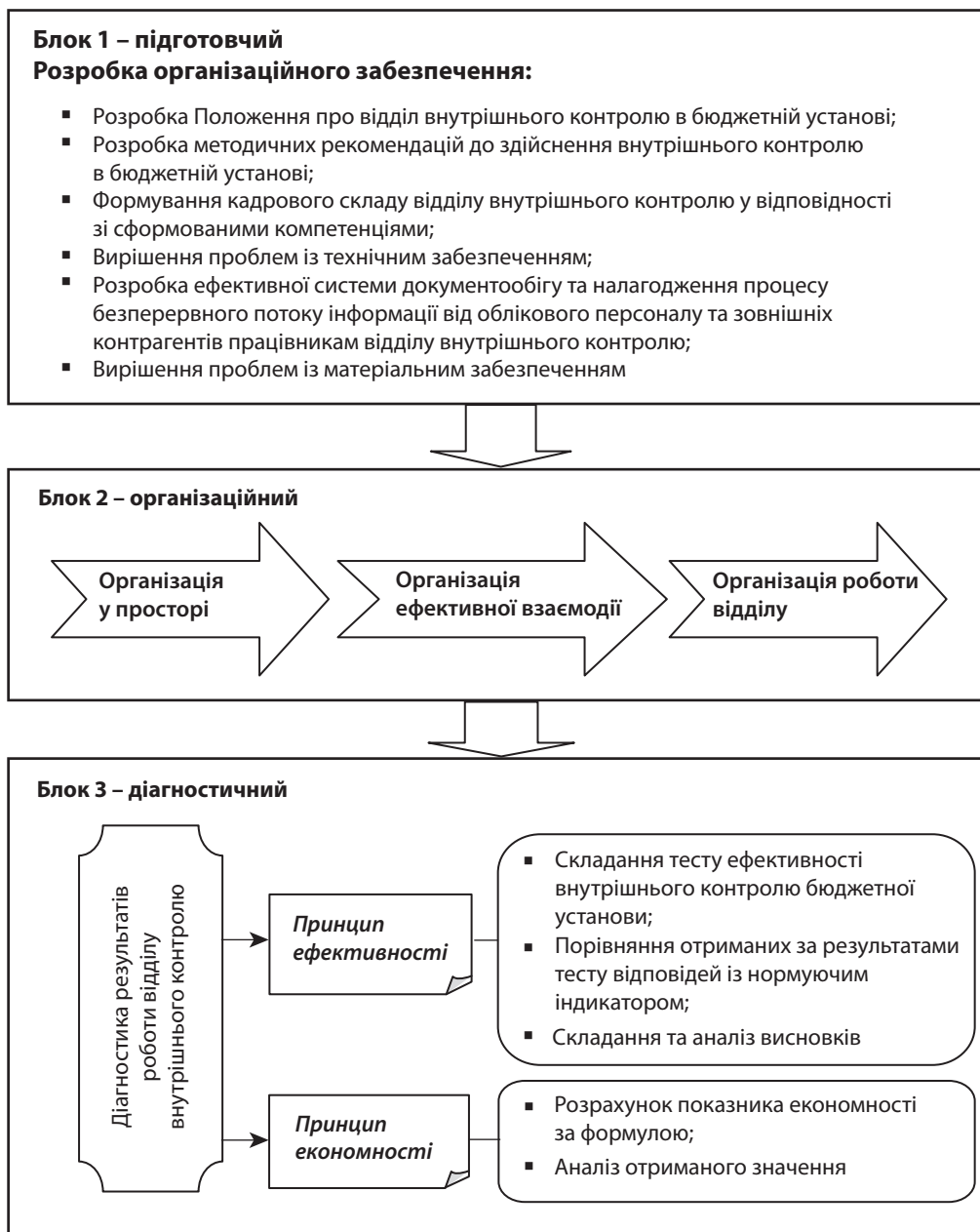

Рис. 3. Модель організації внутрішнього контролю в бюджетній установі (запропоновано авторами)

Оскільки цільовою функцією є обсяг витрат установи на заробітну плату працівників відділу внутрішнього контролю, то вона мінімізується. Обмеженнями є кількісний склад відділу внутрішнього контролю, який має бути не менше 5 осіб. Також обмеженням є сума грошей, що виділяє бюджет на навчання контролерів. Вона не може перевищувати 4100 грн у місяць (з огляду на середню заробітну плату працівників. При цьому оплата за навчання для різних типів внутрішніх контролерів є кроковою та відрізняється на 50 грн між різними типами працівників). Змінні $x_j, j = \overline{1,5}$ є натуральними числами, тому дану оптимізаційну задачу слід розв'язувати як цілочисловою.

Економіко-математична модель задачі визначення оптимального складу працівників відділу внутрішнього контролю має вигляд:

$$F = 2500x_1 + 2000x_2 + 1800x_3 + 1700x_4 + 1600x_5 \rightarrow \min$$

$$\begin{cases} x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 \geq 4, \\ 750x_1 + 800x_2 + 850x_3 + 900x_4 + 950x_5 \leq 4100, \\ x_j \in N, j = \overline{1,5}. \end{cases}$$

Задача оптимізації складу відділу внутрішнього контролю була розв'язана в Excel за допомогою надбудови «Пошук рішень». Розв'язком оптимізаційної цілочислової задачі є $x_1 = 0, x_2 = 0, x_3 = 2, x_4 = 0, x_5 = 3$.

ВИСНОВКИ

Отже, до складу відділу внутрішнього контролю бюджетної установи слід включити 2 працівника третього типу контролерів і 2 працівника п'ятого типу контролерів. Перший, другий та четвертий типи контролерів не доцільно включати до відділу. При цьому фонд заробітної плати буде мінімальний – у розмірі 6800 грн у місяць.

Наукова новизна даної статті полягає в розробці та обґрунтуванні моделі організації внутрішнього контролю в бюджетних установах і в обчисленні оптимальної чисельності та складу працівників відділу внутрішнього контролю в бюджетній установі

При цьому як напрямок подальших досліджень у цій сфері необхідно вказати доцільність побудови та обґрунтування універсальної моделі організації внутрішнього контролю в бюджетних установах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугаєнко В. Г. Діяльність бюджетної установи як об'єкта державного фінансового аудиту / В. Г. Бугаєнко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7 (109). – С. 230 – 236.
2. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль: сутність та зміст / Т. А. Бутинець // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – Житомир. – 2008. – № 2 (44). – С. 31 – 42.
3. Виговська Н. В. Організація внутрішнього контролю та методологія запровадження : монографія. – К. : Поро, 2011. – 176 с.
4. Винниченко Н. В. Сучасний стан розвитку державного внутрішнього фінансового контролю в Україні / Н. В. Винниченко, Н. В. Шевченко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : збірник наукових праць. – Вип. 28. – Київ : НАУ, 2010. – С. 26 – 29.
5. Вуйців М. М. Розвиток функції контролю при впровадженні інтегрованих інформаційних систем / М. М. Вуйців // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 4 (130).
6. Гулько В. В. Модернізація державного фінансового контролю в Україні відповідно до європейської практики / В. В. Гулько // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1 (115). – С. 199 – 204.
7. Довбня В. Д. Внутрішній контроль: реалії часу : монографія / В. Д. Довбня. – Донецьк : УкрДон. – 2011. – 187 с.
8. Ковальчук С. Т. Внутрішній контроль: роздуми щодо сутності / С. Т. Ковальчук // Вісник ЧДТУ. – 2012. – № 1 (32). – С. 11 – 17.
9. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. № 158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon1.rada.gov.ua>
10. Кулаковська Л. П. Сучасний погляд на внутрішній контроль / Л. П. Кулаковська // Економіка і підприємництво. – 2011. – № 4(6). – С. 14 – 19.
11. Марченко Д. М. Удосконалення організації внутрішнього фінансового контролю підприємств / Д. М. Марченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 2. – С. 163 – 171.
12. Нескородєв Ю. В. Методологічні аспекти розвитку внутрішнього контролю : монографія. – К. : Фотос, 2012. – 403 с.
13. Пожар Т. О. Роль фінансово-економічних методів державного фінансового контролю у забезпеченні бюджетної дисципліни / Т. О. Пожар // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 8 (122). – С. 327 – 333.
14. Слободяник Ю. Б. Розвиток внутрішнього державного аудиту / Ю. Б. Слободяник // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5 (119). – С. 252 – 256.
15. Футоранська Ю. М. Окремі аспекти державного регулювання у сфері внутрішнього фінансового контролю в Україні / Ю. М. Футоранська // Фінансовий контроль. – 2009. – № 2(31). – С. 20 – 24.

16. Чугунов І. Я. Державний внутрішній фінансовий контроль: стратегія розвитку / І. Я. Чугунов, В. М. Федосов // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 3 – 12.

17. Чумакова І. Ю. Внутрішній аудит в Україні: організаційні засади створення в центральних органах виконавчої влади // І. Ю. Чумакова // Фінанси України. – 2011. – № 9(190). – С. 95 – 109.

18. Шевченко Н. В. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні: проблеми та перспективи / Н. В. Шевченко // Вісник української академії банківської справи. – 2010. – № 2 (29). – С. 34 – 39.

REFERENCES

- Buhaienko, V. H. "Diialnist biudzhetnoi ustanovy iak ob'ekta derzhavnoho finansovoho audytu" [Activity budget entity as an object of state financial audit]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 7(109) (2010): 230-236.
- Butynets, T. A. "Vnutrishnii kontrol: sutnist ta zmist" [Internal control : the nature and content]. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky*, no. 2(44) (2008): 31-42.
- Chuhunov, I. Ya., and Fedosov, V. M. "Derzhavnyi vnutrishnii finansovyi kontrol: stratehiia rozvytku" [Public Internal Financial Control : strategy development]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2009): 3-12.
- Chumakova, I. Yu. "Vnutrishnii audyt v Ukraini: orhanizatsiini zasady stvorennia v tsentralnykh orhanakh vykonavchoi vlady" [Internal audit in Ukraine : organizational framework for the creation of central executive bodies]. *Finansy Ukrainy*, no. 9 (190) (2011): 95-109.
- Dovbnia, V. D. *Vnutrishnii kontrol: realii chasu* [Internal control : realities of the time]. Donetsk: UkrDon, 2011.
- Futoranska, Yu. M. "Okremi aspekty derzhavnoho rehulivannia u sferi vnutrishnyoho finansovoho kontroliu v Ukraini" [Some aspects of state regulation of internal financial control in Ukraine]. *Finansovyi kontrol*, no. 2(31) (2009): 20-24.
- Hulko, V. V. "Modernizatsiia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini vidpovidno do ievropeiskoho praktyky" [The modernization of public financial control in Ukraine according to European practice]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1(115) (2011): 199-204.
- Kovalchuk, S. T. "Vnutrishnii kontrol: rozдумы shchodo sutnosti" [Internal control : reflections on nature]. *Visnyk ChDTU*, no. 1(32) (2012): 11-17.
- Kulakovska, L. P. "Suchasnyi pohliad na vnutrishnii kontrol" [The modern view on internal control]. *Ekonomika i pidpriemnytstvo*, no. 4(6) (2011): 14-19.
- [Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon1.rada.gov.ua>
- Marchenko, D. M. "Udoskonalennia orhanizatsii vnutrishnyoho finansovoho kontroliu pidpriemstv" [Improvement of internal audit companies]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2 (2010): 163-171.
- Nieskorodiev, Yu. V. *Metodolohichni aspekty rozvytku vnutrishnyoho kontroliu* [Methodological aspects of internal control]. Kyiv: Fotos, 2012.
- Pozhar, T. O. "Rol finansovo-ekonomichnykh metodiv derzhavnoho finansovoho kontroliu u zabezpechenni biudzhetnoi dystsypliny" [The role of financial and economic methods of public internal financial control to ensure budgetary discipline]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8(122) (2011): 327-333.
- Slobodianyuk, Yu. B. "Rozvytok vnutrishnyoho derzhavnoho audytu" [The development of public internal audit]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 5(119) (2011): 252-256.

Shevchenko, N. V. "Reformuvannya systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: problemy ta perspektyvy" [Reform of state financial control in Ukraine : problems and prospects]. *Visnyk ukrainskoi akademii bankivskoi spravy*, no. 2 (29) (2010): 34-39.

Vyhovska, N. V. *Orhanizatsiia vnutrishnyoho kontroliu ta metodolohiia zaprovadzhenia* [Organization of internal control and implementation methodology]. Kyiv: Poro, 2011.

Vynnychenko, N. V., and Shevchenko, N. V. "Suchasnyi stan rozvytku derzhavnoho vnutrishnyoho finansovoho kontroliu v Ukraini" [The current state of public internal financial control in Ukraine]. *Problemy pidvyshchennia efektyvnosti infrastruktury*, no. 28 (2010): 26-29.

Vuitsiv, M. M. "Rozvytok funktsii kontroliu pry vprovadzheni integrovanykh informatsiinykh system" [Development control functions in the implementation of integrated information systems], *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 4(130) (2012).

УДК 336.225

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ АУДИТУ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

РЯДСЬКА В. В.

УДК 336.225

Рядська В. В. Дослідження сучасних проблем теорії аудиту як складової системи економічних наук

У статті проведено аналіз змісту аудиту як самостійної науки в системі економічних наук. Погляди вчених щодо форми існування аудиту в системі економічних наук мають дві полярні точки зору. Перша базується на тому, що аудит є розділом науки про господарський контроль і фактично не може розглядатись як самостійна наука. Згідно з протилежними поглядами аудит позиціонується як самостійна наука. Розкриття сутності аудиту як самостійної економічної науки було здійснено з урахуванням того, що: тристоронні відносини є об'єктивною формою існування аудиту; аудит розвивається під впливом змін форми відносин між користувачами та відповідальною стороною, що, у свою чергу, є наслідком еволюції економічних відносин; аудит як практична діяльність являє собою незалежну оцінку фінансової інформації в загальній системі економічного управління з метою надання відповідного рівня впевненості визначеним користувачам такої інформації, який дозволяє зменшити інформаційні ризики в контрольному середовищі та в процесі прийняття управлінських рішень. З урахуванням усіх вищевикладених обставин сутність аудиту як самостійної економічної науки визначається так: аудит – це наука про сукупність і розвиток відносин, що виникають між суб'єктами інформаційного обміну з приводу об'єктивного і повного формування інформації про майновий та фінансовий стан, результати діяльності, яка використовується в процесі прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: аудит, користувач, відповідальна сторона, незалежний контроль, інформаційний обмін, система управління.

Бібл.: 11.

Рядська Валентина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант, кафедра аудиту, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03068, Україна)

E-mail: ppaflotos@gmail.com

УДК 336.225

Рядская В. В. Исследование современных проблем теории аудита как составной системы экономических наук

В статье проведен анализ содержания аудита как самостоятельной науки в системе экономических наук. Взгляды ученых относительно формы существования аудита в системе экономических наук имеют две полярные точки зрения. Первая базируется на том, что аудит является разделом науки о хозяйственном контроле и фактически не может рассматриваться как самостоятельная наука. Согласно противоположным взглядам аудит позиционируется как самостоятельная наука. Раскрытие сущности аудита как самостоятельной экономической науки было осуществлено с учетом того, что: трехсторонние отношения являются объективной формой существования аудита; аудит развивается под влиянием изменений формы отношений между пользователями и ответственной стороной, что, в свою очередь, является следствием эволюции экономических отношений; аудит как практическая деятельность представляет собой независимую оценку финансовой информации в общей системе экономического управления с целью предоставления соответствующего уровня уверенности пользователям такой информации, что позволяет уменьшить информационные риски в контрольной среде и в процессе принятия управленческих решений. С учетом всех вышеизложенных обстоятельств сущность аудита как самостоятельной экономической науки определяется так: аудит – это наука о совокупности и развитии отношений, возникающих между субъектами информационного обмена по поводу объективного и полного формирования информации об имущественном и финансовом состоянии, результатах деятельности, которая используется в процессе принятия управленческих решений.

Ключевые слова: аудит, пользователь, ответственная сторона, независимый контроль, информационный обмен, система управления.

Библ.: 11.

Рядская Валентина Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, докторант, кафедра аудита, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03068, Украина)

E-mail: ppaflotos@gmail.com

UDC 336.225

Ryadska V. V. Study of Modern Problems of the Theory of Audit as a Compound System of Economic Sciences

The article conducts analysis of essence of audit as an independent science in the system of economic sciences. Opinions of scientists regarding the form of audit existence in the system of economic sciences have two polar points of view. The first one is based on the fact that audit is a part of the science on economic control and factually cannot be considered as an independent science. According to the polar views, audit is an independent science. Revelation of the essence of audit as an independent economic science is done with consideration of the following: three-sided relations are an objective form of audit existence; audit develops under the influence of changes of the form of relations between users and a responsible party, which, in its turn, is a consequence of the evolution of economic relations; audit as a practical activity represents an independent assessment of financial information in the general system of economic management with the goal to provide a relevant level of assurance of users of this information, which allows reduction of information risks in the control environment and in the process of making managerial decisions. Taking into account all above specified circumstances, the article identifies the essence of audit as an independent economic science as follows: audit is a science on the aggregate and development of relations that arise between the subjects of information exchange with respect to the objective and complete formation of information about the property and financial state, results of activity, which is used in the process of making managerial decisions.

Key words: audit, user, responsible party, independent control, information exchange, management system.

Bibl.: 11.

Ryadska Valentyna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree, Department of audit, Kyiv National Economic University named after. V. Getman (pr. Peremogy, 54/1, Kyiv, 03068, Ukraine)

E-mail: ppaflotos@gmail.com